

Translation from English to Turkish:**Biz Neyiz? | What Are We?***Eric T. Olson | University Of Sheffield**Çev: Meltem Alkur – Hacettepe University***Özet**

Bu makale, ihmal edilen metafiziksel olarak ne olduğumuz sorusuyla ilgilidir. Bu soru, zihin-beden sorunundan ve buna benzer kişisel kimlik sorularından farklıdır. Makalede sorunun ne anlama geldiği ve diğer sorulardan nasıl ayrıldığını açıklandıktan sonra, bu soruya tatmin edici bir cevap vermenin ne kadar zor olduğu gösterilmeye çalışılmıştır.

1. Soru

Biz neyiz? Yani metafiziksel olarak neyiz? Temel metafiziksel tabiatımız nedir? En genel ve temel özelliklerimiz nelerdir? Bunun var olan önemli bir soru olduğu kanısındayım. Bu soru geleneksel zihin-beden probleminden ve buna benzer kişisel kimlik sorularından farklıdır. Sık sık ihmal edilir ve cevaplaması çok zordur.

İlk olarak sorunun ne anlama geldiğini açıklayayım. Göz korkutan “temel metafiziksel tabiat” ya da “en genel ve temel özellikler” ifadelerini tanımlamaya çalışmayacağım. (Bunun pek de faydalı bir çalışma olacağını düşünmüyorum.) Ne demek istediğimi bir örnekle açıklamayı deneyeceğim. Üzerinde çalıştığımız bu kapsamlı soruyu daha küçük ve spesifik sorulara bölebiliriz.

Biz neyden yapıldık? Kimyasal bileşimlerimizi kast etmiyorum – ne türden bir fiziksel maddeden yapılıyor. Maddeden oluşup oluşmadığımızı bilmek istiyorum. Yoksa madde dışında bir şeyden mi oluşuyoruz? Ya da bir kısmımız madde diğer kısmımız başka bir şeyden mi oluşuyor? Soru şu noktaya geliyor: Biz bir şeyden oluşuyor muyuz? Bizi oluşturan herhangi bir malzeme, madde ya da başka bir şey var mı?

Eğer gerçekten maddeden ya da başka bir şeyden oluşuyorsak, bizi oluşturan madde ya da malzeme nedir? Çoğu materyalist (tamamen maddeden oluştuğumuzu düşünenler) vücudumuzun tek bir maddeden oluştuğunu söyler: Büyük ihtimalle bu madde vücudumuzun bittiği yer olan derimizin dış yüzeyine kadar uzanır ve ötesi yoktur. Fakat birkaçı bizi daha küçük olmaya yönlendirir: Örneğin; beynin boyutu. Biri bizi bedenlerimizden daha büyük olan maddesel şeyler olarak bile ele alabilir (Clark and Chalmers, 1998).

Hangi parçalardan oluşuyoruz? Ya da herhangi bir parçamız var mı? Bu soru neyden oluştuğumuz sorusuyla aynı soru değildir. Sadece ne çeşit bir maddeden değil hangi spesifik maddelerden oluştuğumuz konusunda da hemfikir olan filozoflar bile parçalarımız konusunda aynı fikirde olmayabilir. Örneğin; parçalarımızın geçici olup olmadığı konusunda hemfikir olmayabilirler. Hatta sahip olduğumuz sıradan uzamsal parçalar konusunda bile farklı görüşleri benimseyebilirler (bkz. van Inwagen, 1981 ve Lowe, 2000, s. 15-20).

Biz töz müyüz? Töz derken bir duruma ya da başka bir şeyin özelliğine karşı metafiziksel olarak bağımsız kalan bir varlığı kast ediyorum. Örneğin; arabadaki bir göçük töz değildir. Arabanın parçası değildir: onu arabadan çıkartamazsınız, tekerlekte olduğu gibi onu alıp başka bir arabaya takamazsınız. Göçük arabanın bir durumu ya da bir özelliği gibi görünüyor. Arabanın olma şekli göçüktür. Ancak göçük arabanın olma şekli değildir. Bir durum olarak ya da başka bir şeyin özelliği olarak ortaya çıkmaz. Görünen o ki; araba, göçüğün arabaya bağlı oluşu gibi bir bağlılık kurmuyor. Araba töz olmaya iyi bir aday. Öyleyse soru araba gibi mi yoksa göçük gibi mi olduğunuz. Kendinden başka bir şeyin durumu musunuz? Ya da tıpkı arabanın soğuması gibi bir şeye maruz kalan bir olay ya da süreç misiniz? Arabanın göçüğe bağlı olması gibi (göçüğün arabaya bağlı olması gibi?), ya da bir organizma veya maddenin parçası gibi size bağlı olan bir şey var mı?

Zaman içinde sürekliliğimiz var mı? Kelimenin tam anlamıyla yetmiş yıl ya da daha fazla varlığımızı sürdürüyor muyuz? Ya da acı gerçek sadece bir anlığına var olduğumuz mu? Kimileri varlığınızın sürekli gibi göründüğünü çünkü her an size çok benzeyen başka bir varlıkla yer değiştirdiğinizi ve bütün anı ve zihinsel özellikler aktarıldığı için hiç kimsenin hatta kişinin kendisinin bile ikisi arasındaki farkı söyleyemeyeceğini iddia eder. Bu doğru olabilir mi?

Metafiziksel olarak ne olduğumuzu sorduğumda aklımda aşağı yukarı böyle bir şey oluyor. Bunun gibi daha pek çok soru var: örneğin; süreklilik koşullarımız nelerdir ve özelliklerimizden hangileri zorunlu hangileri rastlantısaldır? Bu soruların cevabı bize ne olduğumuzu söyleyecektir.

Sorumdaki "ne" kısmını yeterince ele aldık. Peki ya "biz" kısmı? Temel metafiziksel yapısını sorduğum varlıklar neler? "Biz" derken, kabaca insan vücuduna sahip biz insanı kastediyorum. (Bizlerin insan olduğunu varsayıyorum, ancak bu sabit bir nokta değil. Buna katılmayanlar da biz neyiz sorusunu sorabilir ve sorunun başka bir şekilde ne anlama geldiğini açıklayabilir.) İnsan olmayan insanları kastetmiyorum, tabii eğer varsa. İnsan olmayan insanların metafiziksel yapısını değil ben sadece kendimiz hakkında soruyorum.

Çünkü farklı çeşit insanlar için esasında farklı metafiziksel yapılar olabilir. Belki melekler veya tanrılar vardır. Tam gelişmiş yapay zekâ mümkün olabilir ve böylece bizimle aynı zihinsel özellikleri paylaşan inorganik yapay dokular ortaya çıkabilir. Rasyonel, zeki ve bilinçli olmanın insan olmaya yettiğini varsayarsak bu melekler, tanrılar ve inorganik yapay dokular insan sayılacaktır. Ancak bizle aynı temel metafiziksel yapıya sahip olup olmayacaklarından şüpheliyim. Bildiğim kadarıyla, bazı insanlar bileşik maddi nesnelere bazılarını basit maddi olmayan nesnelere. Bir diğer ifadeyle, insanların zorunlu olarak olması gibi metafiziksel bir şey olup olmadığını bilmiyorum. Eğer varsa bunu tanrıların, düşünen makinelerin ve benzerlerinin olma ihtimalini ortadan kaldırırsanız ya da farklı görünüşlerine rağmen bu tür insanların aynı temel metafiziksel yapıya sahip olduklarını gösterene kadar bilemeyiz. Çünkü bu meseleleri çözmeyi denememeyi tercih ediyorum ve sadece biz insanın metafiziksel yapısı hakkında soru soruyorum.

Sorumu ele almanın iki farklı yolu ya da belki de sorunun iki farklı versiyonu var. İlk olarak, maddesel formdan biçimsel forma geçebilir ve “ben” dediğimizde gönderme yaptığımız şeyin ne olduğunu sorabiliriz. Daha geniş bir açıdan bakarsak şahıs zamirlerimiz ve özel adlarımız ne tür şeylerdir? İkinci olarak, üzerine düşünülmesi gereken bu kelimeleri kullanan varlıkların yapılarını sorgulayabiliriz.

Ne tür varlıklar düşüncelerimizi düşünür ve eylemlerimizi gerçekleştirir? Ne tür bir şey şu an bu cümleyi okuyor ve yine ne tür bir şey bu cümleyi yazdı?

Bu sorunun tüm farklı formülasyonlarının aynı yere çıktığını varsaymak doğaldır. Ben “ben” dediğimde gönderme yaptığım her neyse oyum, tıpkı insanlar “Mars” dediğinde gönderme yaptıkları şeyin Mars olması gibi. Ben, düşüncelerimi düşünen ve eylemlerimi gerçekleştiren neyse oyum. Ancak sorular tam olarak aynı değil. Göreceğimiz gibi, bazılarının bu soruların farklı cevapları olduğunu söylüyor.

Her halükarda, “hangi varlıklar düşüncelerimizi düşünür ve kelimeleri dile getirir” sorusu “şahıs zamirlerimiz ve özel adlarımız neye atıfta bulunur” sorusundan daha temel bir sorudur. Düşünen, konuşan varlıklardan hangilerinin “ben” gibi kelimelerin referansı olduğunu çözümlenmeden önce bu varlıkların ne olduğunu bilmemiz gerekiyor.

2. Bazı Cevaplar

Bir soruyu anlarken o soruya neyin cevap olarak sayılacağını anlamak oldukça yardımcı olur ve çoğunlukla cevaplar soruyu anlamaktan daha kolaydır. Öyleyse ne olabileceğimize dair bazı açıklamalara başvuralım.

Bir görüş hayvan olduğumuz yönünde: biyolojik organizmalarız. Bazı filozoflar bu görüşü savunuyor ama sayıları pek fazla değil. Hayvan olduğumuzu söylemekte

doğruluk payı olduğunu kimse inkâr etmiyor. Hiçbir şey yoksa bile en azından hayvan vücuduna sahibiz. Ancak vücudunla aynı şey olmadığın sürece hayvan olan bir vücuda sahip olmak hayvan olmak demek değildir. Bu fikri pek çok filozof -hatta materyalistler bile- reddeder.

Hayvan olmayıp maddesel şeyler olabilir miyiz? Pekâlâ, -beyin gibi- hayvanların parçası ya da onların zamansal parçaları olabiliriz: uzamsal olarak hayvan bedeninizle aynı boyda olabilirsiniz ama zamansal olarak hayvan sizden geçmişe ya da geleceğe uzanabilir. Hayvanların uzamsal ya da zamansal kısımlarının hangisi olduğumuz konusunda pek çok bakış açısı mümkündür. Ayrıca bu iki görüş harmanlanabilir: biz beyinlerin zamansal kısımları olabiliriz (Hudson, 2001, bölüm. 4).

Bazı filozoflar hayvan ya da hayvanların bir parçası olduğumuzu reddeder ama yine de maddi şeyler olduğumuz konusunda ısrarcıdırlar. Hayvani vücutlarımızla aynı maddeden oluştuğumuzu söylerler. Bu düşüncenin arkasında aynı maddeden iki farklı nesne oluşturulabileceği fikri yatar. Özellikle tipik bir insan organizmasını oluşturan madde, organizma olmayan belirli bir şeyi de oluşturabilir; bu organizma olmayan şey de biziz (aşağıda Ş6'ya bakınız).

Hume, bir keresinde bizlerin “algılar demeti” olduğumuzu söylemiştir (1978: 252). Bedenlerimiz maddeden yapılmış olabilir ama biz madde değiliz. Biz zihinsel durumlar ve olaylardan oluşuyoruz. Parçalarımız hücreler veya atomlar değil, anılar ve hayallerimizdir. Tözlerden ziyade olaylarız, tıpkı tiyatro eserleri gibi.

Eski bir yaklaşıma göre bizler, basit (parçasız) maddi olmayan tözlerden oluşuyoruz. Maddeden, algılardan ya da herhangi bir şeyden oluşmuyoruz (Swinburne, 1984; Zimmerman, 2003).

Hatta hiçbir şeyden oluşmadığımızı iddia eden görünürde paradoksal bir yaklaşım bile var. Biz yokuz. Şahıs zamirlerimizin atıfta bulunduğu hiçbir şey yok. Hiçbir şey düşüncelerimizi düşünmüyor. Sizin dediğimiz atomlar yeterince gerçek olabilir hatta sizin dediğimiz düşünceler ve deneyimler var olabilir ancak bu atomlar ve zihinsel durumlar herhangi bir düşünen varlığın parçası ya da durumu değildir (Unger, 1979).

Ne olduğumuzla ilgili başka yaklaşımlar da var ama şimdilik bunları ele alacağız. Bu görüşlerin hiçbiri kendi başına tüm sorularına cevap verir gibi durmuyor. Ne olduğumuzun en iyi taraflı yaklaşımları bunlar. Örneğin, biz hayvanız görüşü kendi başına zaman içinde sürekliliğimiz olup olmadığı sorusunu cevaplayamaz. Bu soruyu cevaplamak için, hiç tartışmasız, hayvanların sürekliliğinin olup olmadığını bilmemiz gerekir. Yine de, bu görüşlerin her biri ne olduğumuza dair bize güzel fikirler verir.

3. “Biz Neyiz” Sorusu Diğer Sorulardan Nasıl Ayrılır?

Biz neyiz sorusunun bir cevabı olması gerektiğini düşünüyorum. Bu görüşlerden ya da bahsetmediğim diğer görüşlerden biri doğru olmalı. Bizim olduğumuz bir şey olmalı. Bir çeşit varlık şu anda bu makaleyi okuyor olmalı, aksi takdirde bunu okuyan hiçbir şey olmamalı. Aynı şekilde, “ben” veya “o” gibi tekil şahıs zamirleri kullandığımızda, bir şeye ya atıfta bulunuruz ya da bulunmayız. Eğer atıfta bulunursak o şeyin (ya da o şeylerin, birden fazla şeye atıfta bulunuyorsak), bazı temel metafiziksel yahut başka bir yapısı olmalı: maddi ya da maddi olmayan, basit ya da bileşik, töz olan ya da olmayan, geçici ya da kalıcı olan ve benzerleri. Eğer hiçbir şeye atıfta bulunmazsak, bu büyük ihtimalle atıfta bulunulacak insan olmadığı içindir.

Biz neyiz sorusu birçoğumuzun öğrenciyken öğrendiği felsefi sorunlardan biri değildir ancak muhtemelen size tamamıyla yeni gelecek bir soru da değildir. Kulağa biraz geleneksel zihin-beden problemi biraz da kişisel kimliğin tanıdık sorularından gibi gelebilir. Peki, sorunun bu problemlerle ilişkisi ne?

Zihin-beden problemi genellikle inanç ve bilinç gibi zihinsel fenomenlerin doğası ve bu fenomenlerin beyin kimyası gibi zihinsel olmayan maddelerle ilişkisi hakkındaki soruları içerir. Bunun aksine benim sorum zihinsel fenomenlerin öznelere doğasıyla ilgili: inanan ya da bilinçli varlıklar. Bu ikisi elbette birbirine bağlıdır: biz neyiz sorusunun bazı yaklaşımları zihin-beden problemi görüşlerinin bazılarını reddedebilir ya da tam tersine kabul edebilir. Ancak bu sorular tahmin edildiği kadar birbiriyle yakın ilişkisi olan sorular değildir. Zihinsel fenomenler ve onların fiziksel fenomenlerle ilişkisini iyi bilebilir ama yine de zihinsel öznelere metafiziksel doğası ile ilgili çok az şey bilebiliriz.

Eğer tüm zihinsel olayların başka bir kılıktaki fiziksel olaylar olduğu ortaya çıksa, örneğin bu bizim maddi olmayan tözlerimizin olduğumuz konusunu ortadan kaldırılabirdi (herkes kabul etmese de: bkz. Chisholm, 1989). Fakat bu bizim organizma, beyin, algı demeti olup olmadığımız sorusunu ve hatta hiç var olup olmadığımız sorusunu cevaplamayacaktı. Zihinsel fenomenlerin yapısını ve onların fizikselle olan ilişkisini ele alan “zihin kuramına” sahip olmak bile ne olduğumuz sorusuna cevap vermeyecek. Aynı şekilde, temel metafiziksel doğamızı bilmek zihin doğamızla ilgili bize çok az şey söyler: organizma, beyin ya da algı demetleri olup olmadığımızı bilmek inanç ya da bilincin doğasını bize açıklamayacak. Bu nedenle biz neyiz sorusu zihin-beden problemi değildir.

Sorumun kişisel kimlik problemleriyle ilişkisi nedir? Kişisel kimlik problemlerinin en bilinenleri bireylik ve süreklilik sorusudur. Bireylik sorusu insan olmanın ne olduğunu sorar. Bir şeyin insan olmayanın aksine insan olarak sayılması için gerekli ve yeterli olan şey nedir? İnsan, insan olmayanın sahip olmadığı neye

sahip? Süreklilik sorunu bizlerin (genel olarak insanların) zaman içindeki sürekliliği için ne gerektiğini sorar. Hayatta kalmak için ,“mümkün” kelimesinin en geniş anlamıyla, ne tür maceralar mümkündür? Ne çeşit bir şey varlığını sonlandırabilir? Geçmişteki ya da gelecekteki varlığınızın siz olduğuna ne karar verir?

Biz neyiz sorusu öyle ya da böyle bireylik sorusundan tamamen alakasızdır. Bir şeyin insan sayılması için gereken nitelikler başkadır; organizmalar, algı demetleri veya sizin sahip olduklarınız gibi niteliklere ne tür şeylerin sahip olduğu başkadır. Locke’un önerdiği gibi, “akıl ve idrağa sahip düşünen zeki bir varlık olduğunu ve farklı zaman ve mekânlarda kendini kendi ve aynı düşünen şey olarak düşünmesi şartıyla bu şeyin bir insan olduğunu farz edelim (1975, s. 335). Bunu bireylik sorusuna paradigmatik bir cevap olarak kabul ediyorum. Yine de “düşünen zeki varlıklar” maddi ya da tam tersi, basit ya da bileşik, geçici ya da kalıcı olabilir. (Geçici bir şey nasıl kendini farklı zaman ve mekânlarda, kendi olarak düşünebilir? Aslında, bir şey yanlışlıkla kendinin farklı zamanda var olduğunu düşünebilir, tıpkı fakir bir adamın kendi zengin olarak düşünmesi gibi.) Bizi organizma, algılar demeti, maddi olmayan tözler ya da bir önceki bölümde bahsettiğim diğer şeylerden biri olarak ele alanlar bu şeylerin hepsini düşünen zeki varlıklar olarak kabul ederler. Locke’un tanımı tek başına bu ihtimallerden birini seçmemize yardım etmez. Biz neyiz yaklaşımlarının cevaplaması gereken hiçbir soruyu cevaplayamaz. Hatta var olup olmadığını yani insan olmanın koşullarını yerine getiren bir şeyin olup olmadığı sorusunu bile yanıtlayamaz. Metafiziksel olarak ne olduğumuz konusunda en ufak bir fikri olmayan biri insan olmanın ne olduğunu hakkında fikir sahibi olabilir. (Locke’un fikri aşağı yukarı budur.)

İnsan olmanın ne olduğunu bilmek, bu nedenle, ne olduğumuzu bilmek değildir. Aynı şekilde ne olduğumuzu bilmek, insan olmanın ne olduğunu bilmek demek değildir. İnsan hayvanı olduğumuzu varsayalım. Bu, bizlerin insan olduğunu varsaysak bile, insan olmanın insan hayvanı olmak olduğu anlamına gelmez. Bu durum insan olan ama insan hayvanı olmayan Marslılar, tanrılar ya da meleklerin olmasıyla tutarlıdır. Bütün insan hayvanların insan olduğunu ima etmez: Sürekli vejetatif durumda olan insan hayvanların insan sayılmadığı fikriyle uyumludur. Söz konusu durum ne olduğumuz hakkındaki diğer görüşler için de geçerlidir. Metafiziksel doğamıza dair bir yaklaşım aslında insan olmanın ne demek olduğuna dair hiçbir şey söylemez.

Siyahlık tanımının gezegendeki siyah nesnelere kimyasal doğasına dayanması ne ise bireylik tanımının insanın metafiziksel doğasına dayanması da öyledir. Yeryüzündeki siyah şeylerin kimyası hakkında hiçbir şey bilmeden, bir şeyin siyah olmasının (birtakım yansıtma özelliklerine sahip olmasının da diyebiliriz) ne demek

olduğunu bilebiliriz. Yeryüzündeki tüm siyah şeylerin karbon içermesi bir şeyin siyah olmasının ne olduğunu açıklamayacaktır. Karbonsuz siyah şeylerin olması ve karbon içeren siyah olmayan şeylerin olması birbiriyle tutarlıdır.

Süreklilik sorusuna gelirsek... Kimliğimiz zaman içinde nelere bağlıdır? Bu soru da ne olduğumuz sorusundan farklıdır. Sürekliliğimizin neye mal olacağı metafiziksel doğamızın bir yönü olabilir. Süreklilik koşullarımızı bilmek bizim ne tür şeyler olduğumuza dair bazı bilgiler verebilir ama çok da değil. Süreklilik koşullarımıza dair bir yaklaşım; madde olup olmadığımız, hangi parçalara sahip olduğumuz ya da töz olup olmadığımız sorularına tek başına yanıt vermez. "Bir insanın zaman içinde sürekliliğinin olması neye mal olur?" sorusu başka bir şeydir; ne tür varlıklar bu süreklilik koşullarına sahiptir ya da gerçekten bu koşulları taşıyan var mı soruları farklı bir şeydir.

Mesela zaman içindeki kimliğimizin, psikolojik devamlılığın bazı çeşitlerinden oluştuğunu söyleyen popüler görüşü ele alalım: Sen bir anlamda inançlarını, anılarını, arzularını ve benzeri zihinsel özelliklerini senden miras alan gelecekteki varlığın. Bu nedenle sen zihinsel özellikleri sana bırakılan geçmiş varlığın. Zihinsel yaşamının sürekli olarak fiziksel gerçekleştirilmesinin gerekip gerekmediği ya da iki geçmiş veya gelecek varlığın sizin şu anki halinizle psikolojik olarak aynı şekilde sürekli olduğu durumlarla baş edebilmek için "dallanmayan" cümlelere ihtiyacımızın olup olmadığı gibi soruları ve bu mirasın net doğasını bir kenara bırakalım. Zaman içindeki kimliğimizin dallanmayan, sürekli fiziksel olarak gerçekleştirilen psikolojik bir süreklilikten oluştuğunu varsayalım. Bu bize ne olduğumuzun yanıtını verecek midir?

Tek başına bir cevap vermeyecektir. Ne olduğumuza dair birtakım çıkarımlar içerebilir. Maddi olmayan tözler olduğumuz fikrini ortadan kaldırabilir: maddi olmayan bir tözün devamlılığı için herhangi bir fiziksel sürekliliğin nasıl gerekli ya da yeterli olabileceğini görmek zordur. Ayrıca organizmalar olmadığımızı çünkü herhangi bir organizma hatta insan hayvanının bile herhangi bir psikolojik sürekliliği olmaksızın devamlılığının olabileceği mümkün gözüküyor (bkz. aşağıda §5). Bizim maddi olmayan tözler ya da organizmalar olmadığımız bilgisi bize ne olduğumuza dair bir şeyler söyler ancak pek çok şey dışarıda kalır. Üstelik psikolojik süreklilik görüşü aslında bizim maddi olmayan tözler ya da organizmalar olmadığımızı söylemez ve kast ettiği şey tartışılabilir.

Psikolojik süreklilik görüşü bu nedenle ne olduğumuz hakkında bize en mantıklı ama aynı zamanda da yarım olan bir resim sunar. En genel ve temel özelliklerimizin bazılarını bu görüşten türetebilsek bile, bu türetmeler apaçık ve o zaman bile resim bölük pörçük olacaktır. Yine de bu görüş devamlılık sorusuna

paradigmatik bir cevaptır. Devamlılığımız için ne gerektiğini söylemek bize ne olduğumuzu söylemez. Aksi de geçerlidir: devamlılık koşullarımızı bilmeden ne tür şeyler olduğumuza dair pek çok şey bilebiliriz.

Bu yüzden ne olduğumuz sorusu daha aşına olunan zihin, beden ve kişisel kimlik sorularından farklıdır. Bu, sorunun niye ihmal edildiğini açıklayabilir. Maddi olmayan tözler olduğumuzu reddetmek dışında ne olduğumuzu dair hiçbir şey söylemeden ayrıntılarıyla zamana karşı kimliğimiz görüşünü savunmak yaygın bir eylemdir (Nozick, 1981, bölüm 1; Parfit, 1984, bölüm 3; ve Unger, 1990 bunun sadece üç önemli örneğidir). Konu ele alındığında, düşünüldüğünden genellikle biraz daha fazlasıdır (örneğin, Shoemaker, 1984, sayfa 112-14).

4. Düşünen Hayvan Sorunu

Biz neyiz sorusuyla neyi kast ettiğimi, bu sorunun diğer sorulardan ve benzerlerinden nasıl ayrıldığını açıklamaya çalıştım. Şu an ihtiyacımız olan tek şey bir cevap. Biz neyiz?

Keşke bilsem. Ne olduğumuz hakkında aklıma gelen her görüş ciddi itirazlarla karşılaşılıyor. Bu iddiayı burada detaylı bir şekilde tartışmam ancak makalenin kalan kısmında büyük olasılıkla ne olduğumuz fikirlerini sarsan sorunlardan bazı örnekler vereceğim.

Biyolojik organizmalar olduğumuz görüşünü ele alalım: görünürde yeterince makul gözüküyor. Beyinler, hayvanların geçici kısımları ya da tinsel tözler veya neye sahipseniz osunuz gibi alternatifler kıyaslandığında inanılması zor geliyor. Hayvan olma fikrini destekleyen güçlü bir argüman bile mevcut: “düşünen hayvan sorunu” (Carter, 1989; Olson, 2003).

Hemen hemen herkes bizlerin insan hayvanı olduğumuz konusunda hemfikir. Bu dünyada yürüyen yaklaşık altı milyar insan hayvanı var. Bu sayı insan sayısı ile eşit. Her birimiz için bir insan hayvanı, her insan hayvanı (belki de birkaç patolojik vaka dışında) için bir insan var. O hayvanlar tıpkı bizim gibi. Sandalyelerimize oturup yataklarımızda uyuyorlar; işlerimizi yapıyor, kitaplar okuyor ve geleceği düşünüyorlar. Hem fiziken hem de zihnen o kadar biz gibi görünüyorlar ki farkı söylemek zor. Bu durum hayvanlardan farklı bir şey olduğumuzu söylemeyi güçleştiriyor.

Eğer herhangi bir hayvan olsaydınız hangi hayvan olacağınızı ya da isterseniz vücudunuzu düşünün. Bu organizma bilinçli ve zeki olacak. Tıpkı bizimki gibi, düşünmesini mümkün kılacak bir çeşit beyin ya da sinir sistemi olacak. Sizle aynı çevreye ve aynı hikâyeye sahip olacak. Sizin gibi zekânın ve bilinçli farkındalığın davranışsal belirtilerini aynen gösterecek. Bir şey nasıl bunların hepsine sahip olup

bilinçli ve zeki olamaz? Aslına bakarsak hayvan zihinsel açıdan tıpkı sizin gibi görünüyor. Her düşünceniz veya deneyiminiz hayvanın düşüncesi ya da deneyimi gibi görünüyor. Siz ve hayvan arasındaki herhangi bir zihinsel farkı ne açıklayabilir? Hayvan sanki sizmişsiniz gibi görünüyor. Düşüncelerinizi düşünen varlıktan başka ne olabilirsiniz?

Eğer hayvandan başka bir şey olsaydınız bunun ne anlama geleceğini düşünün. Hayvan düşünür ve siz de düşünürsünüz. Bu nedenle sizin düşüncelerinizi düşünen iki varlık var: düşünen hayvan ve siz yani, hayvan olmayan düşünen. Daha geniş perspektiften bakarsak, her insan düşüncelerini sayısal olarak farklı olan bir hayvanla paylaşır. Her düşüncenin iki düşüneni olurdu. Düşündüğümüzün iki katı daha fazla rasyonel, zeki, bilinçli varlıklar olurdu. Eğer rasyonel, zeki ve bilinci olmak insan olmaya yetiyorsa, düşündüğümüzden iki kat daha fazla insan olurdu. Hayvan ya da hayvan olmayan düşünür ya da insan olduğunuzu nasıl bilebilecektiniz? Hayvan olmayan olduğunuzu düşünebilirsiniz. Ancak hayvanın da hayvan olmadığına inanması için aynı gerekçeleri yok mu? Öyle düşünmeleri hata olurdu. Peki, sizin de bu hatayı yapmadığınızı nasıl bileceksiniz? Hayvan olmasanız bile, hayvan olmadığınızı inanmanızı nasıl gerekçelendireceğinizi görmek zordur.

Hayvandan farklı bir şey olduğumuzu düşünenler ve bu görüşlerini gerekçelendirdiklerini iddia edenlerin üç muhtemel cevabı var.

İlk olarak olabileceğiniz hiçbir hayvan olmadığını söyleyebilirler. Dış görünümlere rağmen, sizin hayvan vücudunuz gibi hiçbir şey yok. Belki de tek materyal şeyler parçalarını asla değiştirmeyen basit tanecikler ya da madde kütleleridir veya madde dünyasının tamamı gerçek dışıdır. Bu düşünen hayvan sorununa metafiziksel bir çözüm olacaktır.

İkinci cevap ise sizin olduğunuz yere bir hayvan yerleştirildiğini kabul etmek ama sizin gibi düşündüğünü reddetmektir. Normal şartlarda sağlıklı bir sinir sistemine sahip bir insan organizmasının niye düşünemediğini açıklamak kolay olmayacaktır. Tabii ki böyle bir açıklama olmalıdır; elektronların negatif yüklü olması gibi açıklanamaz kaba bir gerçeklik gibi insan hayvanların düşünememesi temel "kaba" bir gerçek olamaz. Bu sorunun psikolojik çözümü olacaktır (Shoemaker, 1999; 2004; Baker, 2000; ayrıca bkz. Olson, 2002a).

Üçüncü olarak, hayvan olmadığımızı düşünenler insan organizmaların olduğunu ve bunların biz gibi düşündüğünü kabul edebilir ancak şahıs zamirlerimizin ve özel adlarımızın göndergelerinin yani bizim hayvanlar olmadığımızı bilmenin yine de mümkün olup olmadığını tartışabilir. Bu durum bizi hâlâ her insan düşüncesinin en az iki düşünürü yani farklı metafiziksel çeşitlerin düşünürleri olduğu muhalif görüşle karşı karşıya bırakır. Ancak en azından ne çeşit şeyler olduğumuzu nasıl

bileceğimiz epistemik sorununu çözer. Bu bunu sorunun epistemik çözümü olarak adlandırabiliriz (Noonan, 1998; yakında; ayrıca Olson, 2002b'ye bakınız). (Bu görüşe göre, ne olduğumuz ya da şahıs zamirlerimizin neye atıfta bulunduğu sorusunun, hangi varlıklar düşüncelerimizi düşünür sorusundan farklı bir yanıtı vardır. Benim düşüncelerini düşünen varlık olmadığımı ama daha ziyade böyle pek çok varlıktan biri olduğumu ima eder.)

Hayvan olduğumuzu kabul etmekten başka düşünen hayvan sorununu çözenin bir yolu yoktur. Birçoğumuzun bu üç metafiziksel, psikolojik ve epistemik çözümleri itici bulduğundan şüpheliyim. Hayvan olduğumuzu kabul etmek ve bu fikrin alternatiflerine de ciddi bir sorun teşkil ettiğine inanmak için iyi bir sebep gibi görünüyor.

5. Benzer İtirazlar

Hayvan olduğumuzu söylemenin nesi yanlış? Aslında hayvanlarla kıyaslanamayacak özelliklerimizin olduğu düşüncesi yaygın bir şekilde kabul görür: örneğin farklı devamlılık koşulları. Birçok filozof, zaman içinde devam edebilmemiz için bir çeşit psikolojik sürekliliğin gerekli ve yeterli olduğuna inanmaktadır. Beyniniz başka bir kafaya nakledilmiş olabilir. Böylece bu organı alan kişi sizin anılarınıza sahip oldu ve sizin operasyondan önceki psikolojik devamlılığınızı taşıdı. Ortodoks görüşe göre, bu kişi siz olacaktır. Nakledilen beyinle beraber siz de gideceksiniz. Ancak psikolojik devamlılığın hiçbir türü insan organizmanın sürmesi için gerekli ya da yeterli değil. Hiçbir insan hayvanı nakledilen beyinle beraber gitmez: vücudunuz olarak adlandırdığımız hayvan beyin çıkarıldığında boş bir kafa olarak arkada kalır (Olson, 1997, pp. 114–19). Bu nedenle popüler zaman içinde kişisel kimlik görüşü sizin hayvan olmadığınızı vurgular. Sadece zorunlu olarak bir hayvan olmadığınızı kazara ya da koşullu bir hayvan o nakledilmiş beyinle gitmez.

Diğerleri, insan hayvanların sahip olduğu gerekli özelliklerden farklı özelliklere sahip olduğumuzu söylerler (Baker, 2000, p. 59). Her birimiz birinci-kışı düşünme kapasitesi gibi belirli zihinsel özelliklere temelde sahibiz. (Eğer bu zihinsel özelliklere sahip olmak insan olmaksızın bu biz de özü itibarıyla insanız fikrine eşdeğerdir.) İddia sadece eğer bu zihinsel özelliklere sahip değilsek *insan olarak* var olamayız değil daha ziyade bu özellikler olmadan var olmamızın mümkün olmadığıdır. Ancak hiçbir biyolojik organizma özünde zihinsel özelliklere sahip değildir. Her insan hayvanı zihinsel özellikleri olmadan bir embriyo olarak hayata başlar ve bu durum bir şey elde etme kapasitesinden yoksun sürekli bitkisel durumla sonuçlanabilir. Özünde belirli zihinsel özelliklere sahibiz iddiası bu nedenle bizim hayvan olmamızla bağdaşmaz.

Hayvan olma görüşü bütün zihinsel özelliklerimizin bizlerin sadece kazara ve geçici özellikleri olmasını gerektirir.

Pek çok filozof hayvan olma görüşünü kati bir şekilde çürütmek için bu gibi düşünceler geliştirebilir. Ancak bunlar daha önce de kast ettiğim gibi “ciddi itirazlar” değildir. Her ilginç metafiziksel iddianın istenmeyen sonuçları vardır ve bu istenmeyen sonuçlar devam ettikçe bana oldukça zararsız gibi gelir. Tıpkı genel kanıt şemalarının bozulduğu diğer garip vakalarda (uykusuzluk, beyin yıkama, kopyalama) kimin kim olacağı konusunda yanılıyor olabileceğimiz gibi hayali beyin nakli vakalarında kimin kim olduğu konusunda yanılıyor olamaz mıyız? Özünde zihinsel niteliklere sahip olduğumuzdan nasıl bu kadar emin olabiliriz? Düşünen hayvan sorunuyla kıyaslandığında bu itirazlar baştan savmadır.

6. Oluşum

Bana kalırsa, hayvan olma görüşüne en ciddi itirazın beyin nakli ya da gerekli niteliklerle alakası yok. Asıl endişe veren durum düşüncelerimizi düşünen hayvan olmayan şeyleri var olabileceğidir. Bu durum, hayvan olduğumuzu nasıl bilebileceğimizi görmeyi zorlaştırır. Diğer bir ifadeyle, hayvan olma görüşünün kendisi düşünen hayvan sorununun bir benzeriyle karşı karşıya kalabilir. Bu hayvan olduğumuzu savunanları rakiplerinden daha iyi kılmaz. Bu sorunun iki muhtemel kaynağını ele alacağım.

2. bölümde hayvan olmadığımız ancak hayvanlarla maddeyi paylaşan hayvan olmayan şeyler olduğumuz görüşünden bahsettim. Bu demek oluyor ki genel olarak aynı maddenin iki ya da daha fazla nesneyi (tözü) aynı anda oluşturması mümkün. Bu genel kanı bazen oluşumculuk (*constitutionalism*) olarak adlandırılıyor çünkü bu fikri savunanların çoğu iki şey ne zaman aynı maddeden oluşuyorsa, bunlardan birinin diğerinin oluşturduğunu söylerler.

Maddi nesnelere hakkındaki birçok metafiziksel yapboz oluşumculuğu destekler (Thomson, 1983; 1998; Baker, 2000). Bir topak kil aldığımızı ve bunu Boris Yeltsin’in heykeline dönüştürdüğümüzü düşünün. Topak ve heykel aynı şeyler gibi gözükmez. Heykel, topağın Yeltsin şekli aldığı anda ortaya çıkar ancak topak bundan çok daha önce var gibi görünür ve hatta topak ve heykel tam olarak aynı gidişata sahip olsa da ikisinden birisi diğerinden daha uzun yaşamış gibi duruyor. Eğer ezersek topak heykelden daha uzun yaşar: bu heykeli mahvedecektir ama sadece topağın şeklini değiştirir. Eğer heykelin kollarından birini kırıp onu kül olana kadar yakarsak ve ardından farklı bir topaktan yeni bir kol yaparsak, heykel topaktan daha uzun süre yaşamış olur. Ancak bir şey kendinden daha uzun yaşayamaz. Eğer bu doğruysa, hiçbir topak herhangi bir heykele eş olamaz. Buna rağmen hikâyemizdeki heykel ve

kil aynı zamanda aynı maddeden oluşmuşlardır. Jargonda olduğu gibi topak heykeli oluşturacak ve oluşumculuk fikri doğru olacaktır.

Oluşumculuk her ne kadar hayvan olma görüşüyle tutarlı olsa da iki görüş pek yan yana gelemmez. Oluşumculuk bizden tıpkı kilden yapılmış bir heykelin kil topağına bağlı olması gibi her insan hayvanının bir şeye bağlı olduğunu düşünmeye iter: ezildiğinde hayvandan daha uzun yaşayacak bir şey ve ellerinden biri kesilip kül edildiğinde hayvandan daha uzun yaşayacak bir şey. Her halükarda, Yeltsin'in kilden heykelini oluşturan bir topak kil olsa fakat Yeltsin'in kendisini oluşturan hiçbir et topağı (madde kütlesi, atom kümesi ya da bunun gibi başka bir şey) olmasa ilginç olurdu. Görüşlerin böyle bir araya getirilmesi tıpkı topaklardan yapılmış erkek heykellerinin olup kadın heykellerinin olmaması gibi kuralsız gelecektir (ancak bkz. Hoffman ve Rosenkrantz, 1997, sayfa 87-8, 99-100).

Şimdi de bir hayvan olduğunuzu varsayın ve kilden bir heykelin kil topağına bağlı olması gibi sizin de et topağına ya da benzeri bir şeye bağlı olduğunuzu düşünün. Et topağı sizi meydana getirdiği sürece fiziksel olarak sizden ayırt edilemezdi. Sizle aynı beyin ve sinir sistemine ve aynı çevreye sahip olacaktır. Sizinle aynı bilinç farkındalığı ve zekânın davranışsal belirtilerini gösterecekti. Bu demek oluyor ki topak sizi meydana getirirken bilinçli ve zeki olurdu. Aslında zihinsel olarak tıpkı sizin gibidir. Mevcut her düşünce ya da deneyiminiz sizi meydana getiren topağın düşüncesinin ya da deneyiminin bir parçası olurdu.

Bu durum hayvan olduğumuza inananlar için ciddi bir sorun teşkil ediyor. Hayvan olduğunuzu, sizle her düşünceyi paylaşan topak olmadığınızı nasıl bilebilirsiniz? Topak değil hayvan olsanız bile, buna inanmak için asla hiçbir gerekçeniz olmayacak. Bu nedenle bizi et yığınının farklı bir şey olarak kabul eden herkes için bu durum bir sorun oluşturur. Filozoflar ne olduğumuza dair pek çok farklı görüşe sahip olsa da et yığını olduğumuzu düşünen filozoflardan birini sizlerle tanıştırmam gerekiyor.

Hayvan olduğumuzu iddia edenler ve diğerleri bu sorunun bir çözümü olduğuna kendilerini adanmış durumdadır: et yığını olmadığımızı bilmenin bir yolu. Düşünen hayvan sorununun üç çözümüne benzeyen üç muhtemel çözüm var gibi görünüyor.

Çözümlerden biri bizle aynı maddeden oluşan et yığını, madde kütlesi ya da başka bir şey olduğunu reddetmektir. Bu sorunun metafiziksel çözümü olacaktır. Et yığınlarının ya da madde kütlelerinin hayvanları oluşturduğunu farz edersek, eğer herhangi bir şey herhangi bir şeyi meydana getirirse, bu oluşumculuğu toptan reddetmek ve böylece topak-heykel hikâyesindeki ve benzeri örneklerdeki cazip gelen görüşten vazgeçmek demektir.

İkinci olası çözüm et yığınlarının bizi meydana getirdiğini kabul etmek ancak bizle aynı şekilde düşündüklerini reddetmektir: psikolojik çözüm. Fiziksel olarak bizden farksız bir et yığını düşünmekten neyin alıkoyabileceği açık değildir. Eğer hiçbir et yığınının düşünmemesinin bir açıklaması varsa, hayvan olduğumuzu savunanlar, özellikle hayvanlardan tarafından oluşturulmuş maddi şeyler olduğumuzu söyleyenler, bu görüşü başlıca dayanağından mahrum bırakarak hayvanların niye düşünemediklerini açıklamak için kullanabilirler.

Son olarak, bizim gibi düşünen et yığınlarının olduğu kabul edilebilir ama bir şekilde bizlerin yığınlar olmadığını bilebileceğimizi tartışılır: Epistemik çözüm. Ancak bunun nereye kadar gideceği kestirmek zordur. Sonunda hayvan olduğumuzu savunanların işine yarayacağı da belli değildir: Düşüncelerimizi paylaşan et yığınları olmadığımızı bilebileceğimizi iddia ederlerse, hayvan olmadığımızı savunanlar, hayvan olduğumuz fikrini bir kez daha küçümseyerek düşüncelerimizi düşünen hayvanlar olmadığımızı bilebileceğimizi iddia edebilirler.

Hayvan olduğumuz görüşünün görüldüğünden daha kötü olabilir. Eğer insan hayvanları et yığınlarından oluştuysa, hayvanların psikolojik süreklilik meziyetiyle devamlılık gösteren düşünen ya da belirli zihinsel özellikleri zorunlu olarak taşıyan varlıklar meydana getirmelerini bekleyebiliriz. Maddi bir nesnenin bir diğerini meydana getirdiğine dair hiç kimse kabul edilebilir bir genel çerçeve sunmamasına rağmen, pek çok oluşumçuluk savunacı normal insan organizmalarının psikolojik süreklilik meziyetiyle devamlılık gösterdiğini ya da zorunlu olarak belirli zihinsel özelliklerinin olmasının aşikar olduğunu düşünürler, hatta o kadar aşikardır ki başka bir argüman gerekmez. Eğer haklılarsa, hayvan olduğumuzu savunmanın tek yolu epistemik çözüme itiraz etmektir fakat bu umutsuz bir vaka gibi görünüyor. Bizi meydana getiren düşünen et yığınları olmadığımızı bilsek bile, eğer böyle şeyler varsa, bizi oluşturan zorunlu zihinsel varlıklar olmadığımızı varsaymak için elimizde olan gerekçeleri düşünemiyorum.

7. Düşünen Kafalar

Aynı soruna başka bir örnek de şöyle geliştirilebilir: Kafanızı düşünün. Tıpkı sizin gibi bir beyni ve duyu organları var. Siz gibi bilinçli farkındalığın ve zekânın davranışsal belirtilerini gösterir. Yani kafanız bilinçli ve zeki aslında zihinsel açıdan tam olarak siz gibi. Sizi oluşturan bir et yığını olarak kafanız fiziksel olarak sizinle aynı değil. Bunun başınızı bilinçli ve zeki olmaktan niye alıkoyduğunu anlamak zordur. Eğer geri kalan kısmınız kesilse ve yerine uygun bir yaşam-destek makinesi konsa büyük olasılıkla bilinçli ve zeki olacaktı. Sizin geri kalan kısmınıza bağlı olması tek başına onu düşünmekten nasıl alıkoyar?

Eğer kafanız siz gibi düşünebilseydi, bu durum hayvan olduğumuzu düşünenler için ciddi bir sorun oluşturacaktı. Daha genel bakarsak, bizi ayrılmamış kafalardan farklı bir şey olarak gören herkes, kimse sadece kafalar olduğumuzu düşünmüyor, için sorun olurdu. Hayvan (ya da her neyse) olduğunu ya da seninle her düşünceyi paylaşan bir kafa olmadığını nereden bilebilirsin? Kafa değil hayvan olsan bile, hayvan olduğuna inanmak için hiçbir sebebin olmayacak. Eğer kafan düşüncelerini düşünüyorsa, hayvan vücudunun diğer pek çok tarafı da bunu yapıyor olabilir: mesela beynin ve üst yarın. Senin beynine sahip her hayvan parçası sen olmaya aday olacaktır.

Bir kere daha hayvan olduğumuzu iddia edenler daha geniş kapsamda, kafa olduğumuzu reddedenler bu sorunun çözümünün var olduğuna inanır: düşünen kafalar olmadığımızı bilmenin yolu. Yine üç ihtimal gözüküyor. Biri beynimizi içeren ayrılmamış kafalar, beyinler, üst yarımın ya da herhangi bir parçamız olduğunu reddetmek. Bazı moleküllerinizin mükemmel bir şekilde ayarlandığını kabul edebiliriz ama bir kafa ya da başka bir şey oluşturduklarını reddetmeliyiz. Bu da etkili bir tedbir olan annemizin dizinde öğrendiğimiz inançları terk etmek demek oluyor (van Inwagen 1981, 1990). İkinci olarak, kafalar gibi şeylerin varlığını kabul edebilir ama bizim gibi düşündüklerini reddedebiliriz (Burke 2003). Ancak tekrar bunun niye böyle olması gerektiğine dair açık bir açıklama yoktur. Son olarak, kafalarımızın biz gibi düşündüğünü kabul edebilir ve hayvan (ya da her neyse) olup kafalar olmadığımızı bir şekilde bilebileceğimizi iddia edebiliriz.

Öncekiler gibi, ikinci ve üçüncü yöntemler hayvan olmadığımızı düşünenlerin ekmeğine yağ sürüyor: Eğer kafalarımız düşünmezse veya bir şekilde düşünen kafalar olmadığımızı bilebilirsek, hayvan olmadığımızı düşünenler insan hayvanlarının düşünemediğini ve düşünemeyen hayvanlar olduğumuzu bilebileceğimizi iddia edebilir.

8. Dağınık Görüş

Hayvan olduğumuz görüşüne karşı genel metafiziksel itirazı dile getirmeye çalıştım. Bizim düşündüklerimizi düşünen hayvan olmayan şeyler olduğuna inanmak için bir sebep var ve düşünen hayvan olmayanlardan ziyade hayvan olarak algılamamız için gerekli sebepleri görmek zor. İnsan hayvanlar biz olan varlıklara, biz derken şahıs zamirleri ve düşünce ve eylemlerimizin öznelinin atıfta bulunduğu şeyler, iyi birer aday olup ancak tek başlarına aday olmayabilirler: Bizi oluşturan et yığınları, kafalarımız veya beyinlerimiz, de gayet aday olabilir. Benzer sorunlar ne olduğumuzla ilgili mantıklı herhangi bir sebeple ortaya çıkar.

Ne et yığınları ne de ayrılmamış kafalar hayvan olduğumuzu savunanların (ve diğerlerinin) endişelenmesi gereken tek şey değildir. Geçici kısımlara da sahip olabiliriz. Mesela hayatınızın her günü tıpkı gün içinde olduğunuz siz gibi ancak başka hiçbir zaman var olmayan sizin bir parçanızdır. Bu, geçici parçaların varlık felsefesinin ya da son zamanlarda fazlasıyla moda olan "dört boyutçuluğun" bir sonucudur. (Oluşumcuların topak ve heykeller yaklaşımını reddedenlerin çoğu devamlılığı olan her nesnenin geçici parçalardan oluştuğunu ve hikâyemizdeki Yeltsin'in heykelinin topağın geçici hali olduğunu söyler (bakınız örn. Sider, 2001, sf. 154–61.) Eğer sizin dün gece yarısından bu gece yarısına uzanan geçici bir yanınız varsa, bu hayvan olduğumuzu düşünenler ve diğerleri için ayrılmamış kafalar ve et yığınları kadar can sıkıcı olacaktır.

Hayvan olduğumuzu iddia edenler ve diğerleri, bu itirazlara metafiziksel, psikolojik veya epistemik cevaplar vermeyi umacaklardır: can sıkıcı varlıkların gerçek olmamasını umacaklar ya da var olduklarını fakat bizim gibi düşünemediklerini, ya da onların da bizim gibi düşünebildiklerini ama yine de bizim onların hayvan ya da sorunlu varlıklar olduklarını bildiğimizi düşüneceklerdir. (Farklı durumlarda farklı şeyler söyleyebilirler: Örneğin, bizi oluşturan et kütlelerini yoktur, ayrılmamış kafalar ve beyinler vardır ama düşünemezler ve gün boyu insan hayvanların geçici kısımları biz gibi düşünürler ancak biz yine de bizim böyle şeyler olmadığımızı bilemeyiz.)

Ancak bu umutların boşuna olduğunu varsayalım: diyelim ki gerçekten bizim düşüncelerimizi düşünen hayvanlar gibi gerçekten hayvan olmayanlar da var, bizim hayvan olmayanlardan ziyade hayvanlar olduğumuzu asla bilemeyiz. Bu durumda, hayvan olduğumuzu söyleyemeyiz. Öyleyse ne? Hayvan olmadığımızı ancak et yığınlarını ya da hayvanlar tarafından oluşturulmuş asıl düşünüler olduğumuzu, kafalardan veya hayvanların geçici kısımlarından oluştuğumuz sonucunu çıkarmalıyız mıyız? Aslında, hayır. Bu görüşler benzer sorunlarla karşı karşıya kalıyor: eğer bizler hepimiz düşünebilen et kütleleri ya da kafalar veya gün boyu süren hayvan parçaları olabileceğimizi biliyorsak, hepimiz düşünebilen hayvanlar olabileceğimizi biliyoruz. Hayvan olduğumuzu bilemiyorsak, aynı şekilde hayvan olmadığımızı da bilemeyiz.

Bu durum her şeyi karıştıracaktır. Hayvan olduğumuzu söyleyemeyiz, çünkü hayvan olmayanların bütün türleri de bizim düşüncelerimizi düşünürler. Hayvan olmadığımızı da söyleyemeyiz, çünkü hayvanlar da bizim düşüncelerimizi düşünürler. Ama eğer biz ne hayvan ne de hayvan olmayansak, neyiz? (eğer bütün varlıklar bizim düşüncelerimizi düşünüyorsa, var olmadığımızı söylemek hoş değil. Açıkça, eğer herhangi bir şey benim düşüncelerimi düşünüyorsa, ben varım ve eğer düşünüyorsa varım.)

Bu durumda, ne olduğumuz sorusunun açık bir cevabı yok. Düşüncelerimi düşünen tek tür bir varlık yok: farklı türlerden birçok varlık onları düşünebilir. Muhtemelen, şahıs zamirlerimizin ve özel isimlerimizin atıfta bulunduğu hiçbir varlık türü olmaz: insan hayvanlar, et yığılları, ayrılmamış kafalar ve “Olson” ismine atıfta bulunacak eşit derecede iyi adaylar ne olmaz?

Muhtemelen bu isim hiç atıfta bulunmaz. Ya da belki, “Olson aç” gibi bir şey söyleyen birisi her biri için birçok farklı şey söyler. Ya da belki, bu terim belirsiz atıflara sahip olabilir: kesinlikle bir şeye atıfta bulunacaktır, ama kesinlikle bir hayvana, bir et parçasına veya bir kafaya veya başka bir özel şeye atıfta bulunmayacaktır.

Öyleyse ben bir hayvan olmalı mıyım? Bu soruyu da evet ya da hayır diye cevaplayamayız. Buna en iyi cevap muhtemelen, bir hayvan olduğum kesinlikle doğru değilken, bir hayvan olmadığım da kesinlikle doğru değildir olacaktır. Aynı şekilde, bir hayvanı oluşturan et kütlesi varsa, bir et kütlesi olduğum ya da bir et kütlesi olmadığım da kesinlikle doğru değildir. Ve bizim düşüncelerimizi düşünen her varlık için bu aynı şekildedir. Bizim hayvan mı, et kütleleri mi, ayrılmamış kafalar mı, ya da düşündüğümüz diğer düşünen varlıklarından herhangi biri olup olmadığımız belirsizdir. Buna metafiziksel doğamızın dağınık görüntüsü diyebiliriz.

Dağınık görüş ne kadar kötü olabilir? Diyelim ki hayvan mı ya da kafa mı olduğumuz belirsiz. O zaman ne kadar büyük olduğumuz da radikal bir şekilde belirsizdir: hayvanların büyüklüğünde miyiz yoksa başların büyüklüğünde mi. 150 kilo ağırlığında olduğumu ve neredeyse 6 metre boyunda olduğumu söylemek, beş kilo ağırlığında ve bir şapka kutusuna sığacak kadar olduğumu söylemek ya da buna inanmak kadar doğru olurdu. Ya da bizim hayvan mı yoksa gün boyu hayvanların geçici parçaları mı olduğumuz belirsiz olsaydı, yetmiş yıl boyunca mı yoksa sadece bir gün mü devamlılığımızın olduğu belirsiz olurdu. Bir günden daha az olduğumu söylemek bir şeyin kırkı olduğumu söylemek kadar doğru olurdu. Ya da, bizim hayvan mı yoksa et kütlesi mi olduğumuz belirsiz olsaydı, ezilmiş ya da elini kaybetmiş bir şekilde hayatta kalıp kalamayacağımız belirsiz olurdu. Bir eli kaybetmenin beni anında öldüreceğini söylemek, beni sadece daha küçük yapacağını söylemek kadar doğru olurdu.

Tabii ki, 'Olson 150 kilo ağırlığında', 'Buggins görüldüğünden daha yaşlı' ve 'Bloggs elini kaybettiğinden beri daha temkinli' gibi şeyler söylemek hala alışılmışken, 'Olson beş pound ağırlığında', 'Buggins 40 yaşında gözükebilir, ancak bir günlük bile değildir' veya 'Bloggs atalarından daha temkinlidir - bilirsiniz, kıyma makinesinde elini kaybettiğinde ölen kişi' gibi şeyler söylemek alışılmışın dışında olabilir. ('Olson'un 150 pound mu, yoksa beş pound ağırlığında mı olduğu belirsizdir' gibi şeyler söylemek de alışılmış değildir.) Ancak, normalde söylediğimiz şeyleri söylemek

alışılmış ve bunların yerine kötü şeyler söylemek alışılmış olmasa da, dağınık görüşe göre, alışılmış sözler kötü sözlerden daha doğru değildir.

Birkaçımız bu dağınık görüş fikrini cazip bulabilir. Bu durumdan ancak eğer düşüncelerimizi düşünen farklı türdeki varlıkların tüm sorunlarının metafiziksel, psikolojik veya epistemik bir çözümü varsa kurtulabiliriz. Böyle bir çözüm çerçevesinden bakıldığında parlak görünmüyor. Aday çözümlerin çoğu dağınık görüşün kendisinden çok daha cazip. Ne olursa olsun sorunların biz neyiz sorusuna belirli cevaplar verecek tatmin edici bir şekilde çözülebileceğine güvenmiyorum. İşte bu yüzden ne olduğumuzu bilmiyorum dedim.

Her durumda konu, ontoloji, zihin felsefesi ve epistemolojinin geniş ve zor sorularını açıyor. Oluşumculuk ya da dört boyutçuluk doğru mu? Canlı bir organizmanın parçaları nelerdir? Bir şeyin zihinsel niteliklere sahip olması için ne gerekir? Kendini tanıma ve kendine atıfta bulunmanın doğası nedir? Ancak tüm bu soruları cevapladığımız zaman ne olduğumuzu bilebiliriz.

Referanslar

- Baker, L.R. (2000), *Persons and Bodies* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Burke, M. (2003), 'Is my head a person?', in K. Petrus, ed., *On Human Persons* (Frankfurt: Ontos), pp. 107–26.
- Chisholm, R. (1989), 'Is there a mind-body problem?', in *On Metaphysics* (Minneapolis: University of Minnesota Press), and partly reprinted in P. van Inwagen and D. Zimmerman, eds., *Metaphysics: The Big Questions* (Malden, MA: Blackwell, 1998).
- Carter, W. R. (1989), 'How to change your mind', *Canadian Journal of Philosophy*, **19**, pp. 1–14.
- Clark, A. and Chalmers, D. (1998), 'The extended mind', *Analysis*, **58**, pp. 10–23.
- Hoffman, J. and Rosenkrantz, G. (1997), *Substance: Its Nature and Existence* (London: Routledge).
- Hudson, H. (2001), *A Materialist Metaphysics of the Human Person* (Ithaca, NY: Cornell University Press).
- Hume, D. (1978), *A Treatise of Human Nature* (Oxford: Oxford University Press; original work 1739).
- Locke, J. (1975), *An Essay Concerning Human Understanding*, ed. P. Nidditch (Oxford: Clarendon Press; original work 1694).
- Lowe, E.J. (2000), *An Introduction to the Philosophy of Mind* (Cambridge: Cambridge University Press).

- Noonan, H. (1998), 'Animalism *versus* Lockeanism: A current controversy', *Philosophical Quarterly*, **48**, pp. 302–18.
- Nozick, R. (1981), *Philosophical Explanations* (Cambridge, MA: Harvard University Press).
- Olson, E. (1997), *The Human Animal: Personal Identity Without Psychology* (New York: Oxford University Press).
- Olson, E. (2002a), 'What does functionalism tell us about personal identity?', *Noûs*, **36**, pp. 682–98.
- Olson, E. (2002b), 'Thinking animals and the reference of "I"', *Philosophical Topics*, **30**, pp. 189–208.
- Olson, E. (2003), 'An argument for animalism', in J. Barresi and R. Martin, eds., *Personal Identity* (Oxford: Blackwell).
- Parfit, D. (1984), *Reasons and Persons* (Oxford: Oxford University Press).
- Shoemaker, S. (1984), 'Personal identity: A materialist's account', in Shoemaker and Swinburne, *Personal Identity* (Oxford: Blackwell).
- Shoemaker, S. (1999), 'Self, body, and coincidence', *Proceedings of the Aristotelian Society, Supplementary Volume*, **73**, pp. 287–306.
- Shoemaker, S. (2004), 'Functionalism and personal identity: A reply', *Noûs*, **38**, pp. 525–33.
- Swinburne, R. (1984), 'Personal identity: The dualist theory', in Shoemaker and Swinburne, *Personal Identity* (Oxford: Blackwell).
- Thomson, J.J. (1983), 'Parthood and identity across time', *Journal of Philosophy* **80**, pp. 201–20.
- Thomson, J.J. (1998), 'The statue and the clay', *Noûs*, **32**, pp. 149–73.
- Sider, T. (2001), *Four-Dimensionalism* (Oxford: Clarendon Press).
- Unger, P. (1979), 'I do not exist', in G. F. MacDonald, ed., *Perception and Identity* (London: Macmillan), and reprinted in M. Rea, ed., *Material Constitution* (Lanham, MD: Rowman and Littlefield).
- Unger, P. (1990), *Identity, Consciousness, and Value* (New York: Oxford University Press).
- van Inwagen, P. (1981), 'The doctrine of arbitrary undetached parts', *Pacific Philosophical Quarterly*, **62**, pp. 123–37, and reprinted in M. Rea, ed., *Material Constitution* (Lanham, MD: Rowman and Littlefield).
- van Inwagen, P. (1990) *Material Beings* (Ithaca, NY: Cornell University Press).
- Zimmerman, D. (2003), 'Material people', in M. Loux and Zimmerman, eds., *The Oxford Handbook of Metaphysics* (Oxford: Oxford University Press).